

Návrh na udělení titulu
Nositel tradice lidových řemesel

Martin Volf, Koloveč, okres Domažlice

lidová hrnčina

Návrh na udělení titulu „Nositel tradice lidových řemesel“

Osobní údaje kandidáta:

Jméno a příjmení	Martin Volf
Narozen (datum a místo)	30. listopadu 1972
Státní občanství	Česká republika
Adresa bydliště	Domažlická 1, 345 43 Koloveč
Adresa pracoviště	Domažlická 1, 345 43 Koloveč
Telefon	737 480 473, 379 494 235
E-mail	info@muzeum-kolovec.cz
Obor uchovávané řemeslné tradice	hrnčína

Návrh předkládá:

Jméno a příjmení, jeli předkladatelem fyzická osoba nebo název, je-li předkladatelem

právní osoba: Vlastivědné muzeum Dr. Hostaše v Klatovech, p. o.

Adresa předkladatele Hostašova 1, 339 01 Klatovy IV.

Telefon 376 326 362

Kontaktní osoba Mgr. Luboš Smolík

Telefon 737 061 235

E-mail info@muzeumklatovy.cz

Návrh zpracoval Mgr. Luboš Smolík

V Klatovech 19.12. 2022 Mgr. L. Smolík

datum a popis předkladatele

I. Profesní životopis se zaměřením na péči o uchování tradic oboru

Více než famózní je rodinná tradice hrnčířské výroby u Volfů v Kolovči. Ta začala kolem roku 1785 a bez přerušení se předávala z otce na syna. V archivních dokladech lze vysledovat předky Martina Volfa, kteří se věnovali a věnují hrnčířskému řemeslu: /I./ Lambert Wolf – /II./ Kašpar Wolf – /III./ Václav Wolf – /IV./ František Wolf – /V./ Rudolf Wolf – /VI./ Rudolf Wolf – /VII./ **Martin Wolf**. Tato skutečnost zcela určitě předurčila životní a profesní dráhu Martina Volfa, k tomu přispělo i domácí prostředí, kdy hrnčířská dílna je součástí kuchyně, kde se pracovalo, ale také vařilo. V dílně Martin Wolf měl nejdříve postýlku a později ohrádku, aby byl pod kontrolou rodičů. S hlínou si hrával od útlého věku a velmi brzy začal točit na hrnčířském kruhu.

Pětiletý Martin Wolf

Okolí Martina Volfa mělo o jeho budoucnosti zcela jasno. Nikdo mu nic nedoporučoval, nikdo mu nic neplánoval. Všichni věděli, že bude a musí pokračovat v rodinné tradici. Jasná byla „volba“ i budoucího vzdělání: Střední průmyslová škola keramická v Bechyni. Tu dokončil v roce 1990. Velmi záhy si zažádal o živnostenské oprávnění a ještě před nástupem na základní vojenskou službu začal v rodinné keramické dílně pracovat se svým otcem a matkou. Rodiče po odchodu do důchodu ještě příležitostně pomáhají, ale výrobu zajišťuje nyní Martin se svojí chotí Evou.

Díky otci a nepřerušené tradici výroby kolovečské keramiky si Martin Volf osvojil kompletní technologii a dovednosti práce na hrnčířském kruhu, kdy vytváří vše od běžných výrobků až po mistrovské kusy.

Také jako nový přínos opětovně zavedl výrobu „modré keramiky“, kterou již vyráběl jeho praděda a jejíž výroba se příliš neujala. Ani v období po druhé světové válce nebylo této keramice přáno, protože se hrnčíři museli stát členy výrobního družstva Chodovia a tam si její obnovu nepřáli s tím, že celý objem výroby se soustředil na starší hnědočervenou hrčinu.

Martin Volf také se svým otcem založil v roce 1995 a nyní coby majitel a provozovatel v jedné osobě provozuje Muzeum techniky a řemesel v Kolovči. Muzeum se nachází ve stejné budově jako keramická dílna. Muzeum techniky a řemesel s výstavní plochou 1.000 m² a s více než 7.000 exponáty patří mezi největší a nejobsáhlejší muzea svého druhu v Česku.

V expozicích jsou zastoupena všechna tradiční řemesla a živnosti, které se nacházely na českém venkově. V současnosti se v muzeu nachází 67 kompletních řemeslných dílen a živností a dalších dvanáct technických expozic. Součástí muzea je samozřejmě také prezentace kolovečské keramiky.

Martin Volf byl v roce 2010 oceněn titulem Živnostník roku Plzeňského kraje; v roce 2017 obdržel od Rady Plzeňského kraje titul **Mistr tradiční rukodělné výroby Plzeňského kraje**.

*Ocenění **Mistr tradiční rukodělné výroby Plzeňského kraje**, navrhl Václav Fiala, 2017*

II. Popis technologie a tvarosloví zhotovovaných výrobků, s důrazem na srovnání s obdobně zaměřenými výrobci

Výroba hrnčířského a kamnářského zboží v Kolovči začala již v 15. století. Charakter a výzdoba hrnčířského střepu se od roku 1764, kdy je zachován první výrobek kolovečský, nedoznala téměř žádných změn. Půvab kolovečských výrobků tkví nikoli v osobité tematice, nýbrž v osobitém pojetí obecně známých a užívaných motivů. Právě toto osobité pojetí vytvořilo z Kolovče jedno z nejzajímavějších a nejvýznačnějších středoevropských hrnčířských středisek. „Kolovečská mísa“ uložená ve sbírkách Národního muzea v Praze dokazuje, že kolovečtí hrnčíři byli schopni výtvorů, jakými se nemohla pochlubit žádná hrnčířská dílna v tehdejší době v Čechách.

Vladimír Scheufler, Dějiny chodské keramiky

V období pozdního feudalismu, a to i přes těžké ekonomické ztráty a následky třicetileté války, nastává na Chodsku pronikavější rozvoj hrnčířského řemesla, jež se soustřeďuje do tří měst: Domažlice, Hostouň a Koloveč. Obdobím vrcholu výroby lze označit 60.–90. léta 19. století. V roce 1890 v Kolovči pracovalo ve 43 hrnčířských dílnách 80 zaměstnanců. Tak vysoká koncentrace hrnčířských dílen v malém městečku s 1337 obyvateli byla podmíněna hojným výskytem hrnčířských jílu vhodných k výrobě keramiky v okolí. Po roce 1890 začal však počet dílen strmě klesat v souvislosti s konkurencí továrních výrobků zejména smaltovaným zbožím. V roce 1912 bylo v Kolovči osm dílen, v roce 1938 tři dílny a po roce 1945 jen dílna jediná, dílna rodiny Volfů.

Základem tradiční keramiky je vlastní jíl, který se těží. Po vytěžení se nechává 7 let venku

volně ložený a dál se zpracovává. Přidávají se další komponenty a nakonec se tzv. sešnekuje na šnekovém lisu do tzv. předtažků, které jsou připravené na samotné tvoření. Všechny výrobky jsou točené na hrnčířském kruhu, který byl původně na nožní pohon, dnes už je upraven a poháněn elektromotorem. Při výrobě uplatňuje Martin Volf tradiční tvarosloví předmětu a také dodržuje úpravy, dekor a barevnost odpovídající tradici. Při své výrobě opakuje tradiční vzory a předlohy. Technologie výroby spočívá ve zpracování hlíny, která se před vytáčením prohněte – „prodělá“, z hliněného těsta se oddělí hrudka, upraví se do tvaru nízkého komolého kužele a nahodí do středu kruhu. Ve velmi řídké rozdělané hlíně si hrnčíř během vytáčení namáčí ruce, kousky hlíny a náradí. Po vytočení se výrobky odkládají na prkna a ta se dávají v dílně pod strop na tzv. vodra. Tam se výrobky suší, jednak ke stropu stoupá teplý vzduch a také se ušetří místo, protože jinak by zboží muselo schnout v regálech. K vytápění slouží kachlová kamna, kde jsou na plotně nádoby s vodou, aby se docílilo určité vlhkosti a výrobky neschly příliš rychle. To by mělo za následek deformace při smršťování výrobků, které provází sušení. Ty by mohly vyústit až k samotnému prasknutí výrobku. Po vysušení, které u menších kusů trvá cca 10 dní, u větších se může protáhnout až na měsíc, následuje malování. Dobře vysušené výrobky se potahují (namáčením) žlutavou hlinkou. Po zaschnutí se zdobí bílou, černou, či zelenou barvou. To se u červenohnědé keramiky děje výhradně za pomoci tzv. kukačky (nádobky vytočené též z hrnčířské hlíny, do které se zasune brk). Používají se jen tři barvy a to bílá, zelená a černá. Všechno jsou to engoby, které si Volfovi sami připravují dle tradičních receptur. Vzory geometrického charakteru jsou rovněž tradiční. Právě jimi je kolovečská keramika specifická. Po namalování se výrobky složí do pece a následuje první výpal, tzv. předžah. K výpalu slouží v dnešní době elektrické pece. První výpal je na 940 C°. Po prvním výpalu dostávají výrobky charakteristické červenohnědé zabarvení. Hlína, ze které se vytváří, má v surovém stavu šedivou barvu a až po prvním výpalu ji kysličníky železa probarví dočervena. Po vychladnutí pece se výrobky glazují. Glazura je transparentní čistá sklovina. Po naglazování se výrobky opět složí do pece a následuje ostrý výpal. Ten je na 1150 C°.

Mimo tradiční červenohnědé keramiky s klasickým dekorem se ještě v současnosti vyrábí „modrá keramika“. Modrá keramika se musí dvakrát kvůli dokonalému krytí natřít modrou engobou. Ta se připravuje opět dle tradiční receptury a musí dokonale přilnout k povrchu výrobku. Po jednodenním dosušení se přistupuje k samotnému malování. To je kombinovaná technika při použití kukačky a štětce. Malují se tři základní vzory a u mistrovských kusů, viz talíř, se malují složitější vzory, kdy je každý výrobek originál, protože se neopakují. Zavedením její výroby se snažil František Volf zareagovat na pokles odbytu tím, že bude vyrábět zboží

fajnovější. Tato keramika se ve své době příliš neujala. V roce 1990 Martin Volf její výrobu obnovil a v současnosti se významně podílí na celkové produkci firmy. V roce 1997 byl nově zaveden druh keramiky „keramika barevná“, která vychází z lidových motivů. Ta byla původně vždy uvnitř výrobku vylitá bílou glazurou a vně glazurami barevnými, nyní je vnitřek nádoby pořizován v režné podobě s bezbarvou glazurou. Dekorování je na glazurové vrstvě ve formě puntíků. Posledně jmenovaná keramika vychází vstříc moderní době, která od keramiky žádá použití v mikrovlnných troubách a myčkách nádobí.

Martin Volf, trvalým bydlištěm Domažlická 1, Koloveč, **mistrně**, podobně jako jeho otec Rudolf, **ovládl tradiční postupy a dovednosti v rukodělné hrnčířské výrobě. Velmi cenné na této záležitosti je, že pomohl aktivně při záchraně a oživení kolovečské hrnčířské výroby. Pouze jeho zásluhou pak je oživení a produkce tzv. modré kolovečské keramiky.**

Martin Volf rozdělil současnou výrobu kolovečské keramiky na základní čtyři skupiny:

- I. skupina – hnědá kolovečská keramika
- II. skupina – modrá kolovečská keramika
- III. skupina – figurální keramika
- IV. skupina – ostatní keramika

V současné době modrá kolovečská keramika zastupuje cca 50 % výroby rodinné firmy Volfů, hnědá kolovečská keramika pak asi 30 %, 20 % zbývá na figurální a ostatní keramiku. Za posledních 20 let je to výrazný posun ve prospěch výroby modré kolovečské keramiky.

Možné reference na práci pana Martina Volfa:

Mgr. Michal Chmelenský, vedoucí Národopisného muzea Plzeňska Západočeského muzea v Plzni, příspěvková organizace

Mgr. Josef Nejdrl, ředitel Muzea Chodska v Domažlicích, příspěvkové organizace

Mgr. Ivana Sieberová, emeritní etnograf Vlastivědného muzea Dr. Hostaše v Klatovech, příspěvkové organizace

III. Informace o schopnosti předávat osvojené profesní znalosti a dovednosti následovníkům

Již od samého počátku hrnčířské výroby v Kolovči se výroba soustředila do několika rodů, z nichž jedním byl i rod Volfů. Ten od roku 1785 do dnešních dnů a již jako jediný vyrábí nepřetržitě slavnou kolovečskou keramiku.

Prvním žákem Martina Volfa byla jeho manželka Eva (ročník 1978, pochází z nedaleké vsi Chocomyšl), a to hned po jejich sezdání v roce 2000. Během následujících let zvládla celou technologii výroby a nyní je plně platným členem rodinného týmu. Ve spolupráci s Martinem připravuje k dalšímu zpracování hlínu, dále také barvy a glazury. V dílně se při vlastní výrobě specializuje na malbu vzorů kolovečské keramiky tzv. kukačkou.

*Manželka Eva při malbě tzv.
kukačkou, malbě*

talíře (modrá keramika) a s některými svými výrobky

Martin Volf má syna a dvě dcery. Syn Martin se věnuje již jinému oboru, starší Martina studuje vysokou školu, mladší Eliška pak gymnázium. Děti jsou odmala vedeny k lásce k rodinnému řemeslu, osvojují si dovednosti a v budoucnu bude záležet jen na nich, jestli budou v rodinné tradici pokračovat, ale i na společenských poměrech a ekonomické udržitelnosti výroby kolovečské keramiky. Děvčata zvládla práce na hrnčířském kruhu, umí malovat a modelují rovněž z volné ruky.

Martina Volfová při práci na hrnčířském kruhu, představení některých svých výrobků

***Eliška Volfová** při práci na hrnčířském kruhu, pod metodickým vedením otce Martina, se svými výrobky kolovečské keramiky*

Martin Volf také vyučoval a vyučuje řadu zájemců, především pedagogických pracovníků, kteří vedou na svých školách keramické kroužky, práci na hrnčířském kruhu. Z posledních let se velmi perspektivně jeví především Mgr. Vladislava Hlaváčková, která vede ve škole keramický kroužek (Základní škola ve Staňkově), ale pořádá již také kurzy pro dospělé.

IV. Informace o účasti na přehlídkách, výstavách a specializovaných trzích, případně dalších aktivitách péče o tradice lidového řemesla

Hlavní prezentační činnost se u Volfů odehrává již v rodinné firmě. Návštěvník při příchodu do objektu čp. 1 v Kolovči má možnost nahlédnout do dílny – autentického prostředí, kde vznikají výrobky (na konci vchodové části vlevo). V případě většího zájmu Volfovi trpělivě vysvětlují technologii výroby a jsou ochotni některé postupy i předvést. Rodinná dílna má rozhodně milou atmosféru: návštěvníka zcela určitě překvapí poměrně nevelký prostor, kde mohou být až čtyři řemeslníci (Martin a Rudolf Volfovi, Libuše a Eva Volfovi, které malují na keramiku tradiční vzory); dále množství vysychajících nádob a dalších výrobků; dojem umocňuje i funkční sporák s živým ohněm, na kterém si Volfovi připravují stravu.

Přímo za vchodem do usedlosti se nacházejí mohutné skříně - vzorkovna výroby kolovečské keramiky Martina Volfa. Zde si návštěvník může vybrat z množství nabízeného hrnčířského zboží. Naprostá většina nákupů kolovečské keramiky se odehrává právě v této části objektu.

Martin Volf se v uplynulých letech představil s ukázkami své výroby na několika akcích, které ukázaly v prostoru Plzeňského kraje veřejnosti řemeslné dovednosti, např. v Muzeu Chodska v Domažlicích (3x) nebo na Zámeckých slavnostech v Poběžovicích (3x). Svoji výrobu představil rovněž v minulosti na Dni řemesel v Chanovicích (1x). Ve spolupráci

s Krajským úřadem Plzeňského kraje reprezentoval Plzeňský kraj svojí výrobu na výstavě cestovního ruchu Regiontour v Brně (2x) nebo krajské výstavě cestovního ruchu ITEP v Plzni (8x). Účastnil se také před mnoha lety vícedenní prezentace v Národopisném muzeu v letohrádku Kinských v Praze.

V roce 2019 Martin Volf přijal spolupráci na zajímavém opět vícedenním mezinárodním studentském projektu „Poznejme skanzeny své země“. Projekt připravilo a organizovalo v České republice Střední odborné učiliště elektrotechnické v Plzni za účasti dalších pěti středních škol z Evropy (Itálie, Polsko, Portugalsko, Rumunsko, Turecko). Účelem bylo se seznámit s výstavbou a provozem některých skanzenů v České republice (Chanovice, Vysoký Chlumeč, Přerov nad Labem), ale také s doplňkovým programem takovýchto zařízení. Martin Volf předváděl na kopacím hrncířském kruhu výrobu některých kolovečských nádob, ale stal se také lektorem studentů, kteří si chtěli práci s hlinou a točení vyzkoušet.

Martin Volf se zúčastnil i několika výstavních projektů. Z těch větších je potřeba uvést: velkou výstavu keramiky v Muzeu Chodsko v Domažlicích v roce 1998 nebo výstavy betlémů v Klatovech (1997/1998), v Neukirchenu, SRN (1998/1999) či v Burglengenfeldu, SRN (2000/2001). Klatovské muzeum rovněž vystavilo keramiku Martina i Rudolfa Volfových ve stálé expozici „Řemeslo má zlaté dno!“ v Oselcích (okres Plzeň-jih), která byla vyinstalována v období let 2001–2008. Martina Volfa rovněž představilo Národopisné muzeum Plzeňska Západočeského muzea v Plzni na své výstavě Mistři tradiční rukodělné výroby Plzeňského kraje. Výstava proběhla v roce 2020.

Reprezentativní výrobky Martina Volfa budou představeny od ledna 2023 v Expozici lidové architektury (skanzenu) v Chanovicích, kde bude zpřístupněna nevelká expozice „Tradiční lidová kultura regionů Klatovy – Cham“. Martin Volf bude rovněž zastoupen svými výrobky v partnerské části tohoto projektu, a to v expozici v Muzeu poutí v Neukirchenu (SRN).

V. Fotodokumentace s připojeným popisem fotografií, popřípadě seznam dalších zaslaných materiálů, se stručným komentářem

aroma lampa, konvička na mléko

džbán

džbán

džbán

holba

hrnek kafač

hrnek rovný

hrnek s podšálkem

kořenky

květináč s podmiskou

mísa s ušima

mísa vyřezávaná

mísa

mísa

pekáč

sádzlak

talíř

talíř

váza

váza

zvonky

Fotodokumentace výrobků představuje prodejně úspěšnější zboží, které nabízí kolovečská keramická dílna. Podle Martina Volfa došlo kolem roku 2000 k určitému zlomu v používání a využití těchto výrobků. Před rokem 2000 si lidé zakupovali kolovečskou keramiku spíše jako dekorální předměty, které v příbornících, v regálech a v poličkách zdobily jejich příbytky. Po roce 2000 se však vracejí k dennímu používání a tím samozřejmě také k jednorázovým a

v případě rozbití k doplňkovým nákupům. Velmi často si pořizují do kuchyňského vybavení soubory hrnků, mís, talířů a dalších doplňků ke stolování.

VI. Písemný souhlas nominovaného s pořizováním dokumentace pro potřeby NÚLK a svolení k publikování osobních a kontaktních údajů, profesního životopisu, fotografií své osoby a svých výrobků za účelem propagace titulu Nositel tradice (např. v propagačních tiskovinách, na výstavě Nositelé tradice, na webových stránkách NÚLK, MK ČR)

Já, níže podepsaný Martin Volf, narozený dne 30. listopadu 1972 v Kolovči, trvalým bydlištěm v Domažlické ul. 1, 345 43 Koloveč, souhlasím s pořizováním dokumentace pro potřeby NÚLK a svolení k publikování osobních a kontaktních údajů, profesního životopisu, fotografií své osoby a svých výrobků za účelem propagace titulu Nositel tradice.

V Kolovči dne 19. prosince 2022

Martin Volf

